

บทความวิชาการ

การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กทางเลือก และความท้าทายของการยกระดับคุณภาพ การศึกษาของไทย

Merging Schools: An Option to Improve Learning Equity and Opportunities in Thailand

ณัฐพล ทีปสุวรรณ

โรงเรียนนานาชาติรักบี้

7 ถนนทางหลวง 3240 ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 20150

Nataphol Teepsuwan

Rugby School Thailand

7 Highway 3240 Road, Khao Mai Kaew Subdistrict Bang Lamung, Chonburi 20150

วันที่รับบทความ : 10 ตุลาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 15 พฤศจิกายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ : 17 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

หลังจากการประกาศนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ภายใต้การขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยหนึ่งในนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา คือ การ “ควบรวม” โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ทำให้เกิดการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางทั้งในแง่ของหลักการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน โดยข้อมูลปรากฏชัดเจนว่า จำนวนนักเรียนต่อสถานศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างมากจาก 814.84 คนต่อแห่ง เป็น 721.30 คนต่อแห่ง ซึ่งการมีจำนวนโรงเรียนไม่สอดคล้องกับแนวโน้มจำนวนนักเรียน และการมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กนั้น เกิดจากการบริหารทรัพยากรทั้งจำนวนบุคลากร และจำนวนเงินงบประมาณแผ่นดินโดยอ้างอิงจากจำนวนนักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ เมื่อวิเคราะห์ตามสภาพปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรครู การจัดสรรจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน จะเห็นว่าต้นทุนผันแปรจะเพิ่มขึ้นตามจำนวน สำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 140 คนนั้น จะสามารถได้รับ

การจัดสรรครูเพียง 7 คน ซึ่งไม่ครบชั้นเรียนและสาขาวิชา และทำให้นักเรียนขาดโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) สังคมในการเรียนรู้ การเข้าสังคมมีความสำคัญ หากนักเรียนได้ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือร่วมโรงเรียนน้อย จะทำให้สูญเสียความสามารถในการเข้าสังคม 3) การประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารจัดการต้นทุนถูกลง รวมไปถึงการระดมทุนเพื่อช่วยสมทบทุนด้านการบริหารจัดการศึกษาสามารถทำได้ง่ายขึ้น การควบรวมโรงเรียนเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเร่งดำเนินการ คือ การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสนในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนจำนวนมากขึ้น เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้น มีจำนวนครูที่เพียงพอต่อจำนวนชั้นเรียน และจำนวนสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : โรงเรียนคุณภาพชุมชน, ควบรวมโรงเรียน, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The education reform led by the Ministry of Education, in the recent years, has focused on improving the quality of education and opportunity to learn for all children and youth. With the recognition to remove learning obstacles, the action survey has been conducted, and the report indicated that the large-scale of small schools in Thailand is one of the challenges face quality of education in Thailand. The latest indicators revealed that number of students in schools have dropped sharply from 814.84 students per schools to 721.30 students per schools. The shrinking number of students in schools becomes a big problem of Thai education. In general, most of small and medium-sized schools do not have enough budget to manage quality education. The key complications of Thai education and learning can be described as follows: 1) Teachers management: Inadequate number of teachers assigned per school cause inequity in education. Schools with less than 140 students can have only 7 teachers to teach in all subjects. The lack of quality teachers has the domino effect to quality learning opportunities. 2) Too many hours of learning: It is important for students to be nurtured both with academic subjects and living skills. Many students, according to the survey, revealed that their learning

hour has been disrupted by classroom lecture. Theoretically speaking, Standford's study has shown that the proper time for effective learning is about 8.6 hours every day. It is important for students to spend time or socialise with their classmates to improve their cognitive both as an intellectual and life skills for living, and 3) Economies of Scale: The bigger, the better... we cannot deny that the fragmented management of schools cannot yield the best result in education and learning. Many small schools are lack of important elements to achieve best education. As a result, merging small school, in the same area, is one of the good solutions to improve quality of learning in our nation. Many activities can be conducted to improve school facilities, learning media, and content. In sum, the Ministry of Education of Thailand believes that effective and productive members of the society is essential for sustainable growth and development. Therefore, school's merger is one of the best ways to manage resource efficiently. This would allow excellence classroom to be built and learners to be equipped with essential skills that would eventually enables upward socioeconomic mobility and escape poverty in a long run.

Keywords: quality education; education reform; small school

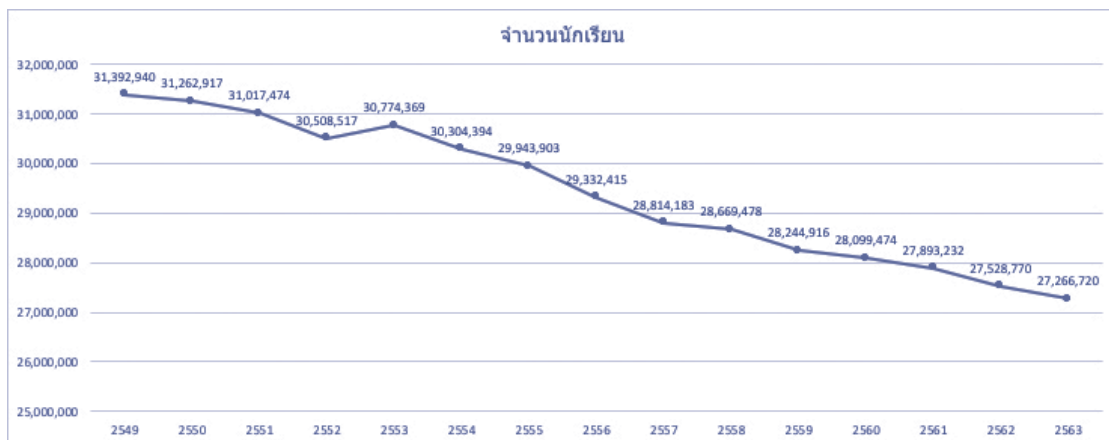
บทนำ

หลังจากการประกาศนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ภายใต้การขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยหนึ่งในนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา คือ การ “ควบรวม” โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ทำให้เกิดการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางทั้งในแง่ของหลักการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเห็นที่หลากหลายจากทั้งนักการเมือง นักวิชาการ และข้าราชการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนงานการควบรวมโรงเรียน หรือที่เรียกกันในชื่อของโครงการ “โรงเรียนคุณภาพของชุมชน” ที่มุ่งหวังในการสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อรองรับการเข้ามาเรียนของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็ก และเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ชี้แจงแนวทางการควบรวมโรงเรียนต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ตามระเบียบกระทรวง

ศึกษาธิการว่าด้วยการจัดตั้งรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 โดยต้องมีการจัดทำแผนและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน จากนั้นจึงเสนอให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งหากมีกรณีที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขต้องเสนอให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาอนุมัติ ผู้ศึกษาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านไม่มากนักน้อย ในผลการวิเคราะห์โดยละเอียดมาแสดงในบทความนี้

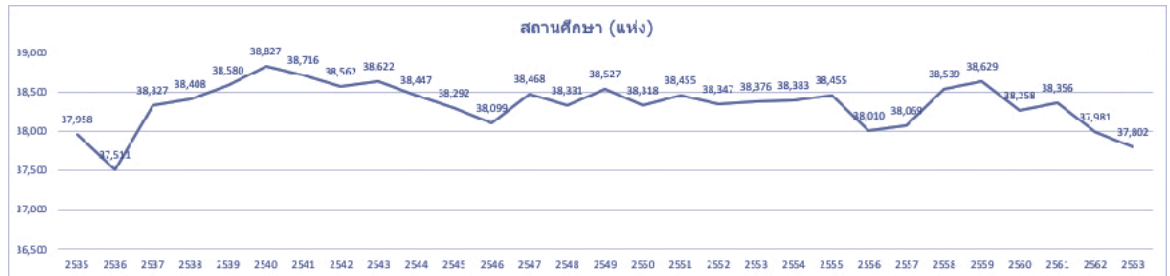
หากพิจารณาจำนวนสถานศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่ามีแนวโน้มลดลง จากข้อมูลสถิติการศึกษาจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า จำนวนนักเรียนตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2563 ลดลง 4,654,220 คน หรือประมาณร้อยละ 13.13 ในขณะที่จำนวนสถานศึกษามีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ โดยจำนวนสถานศึกษาตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปี 2563 ลดลง 256 แห่ง หรือประมาณร้อยละ 0.67 ซึ่งไม่สอดคล้องกัน

แผนภาพที่ 1 แนวโน้มจำนวนนักเรียนตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2563

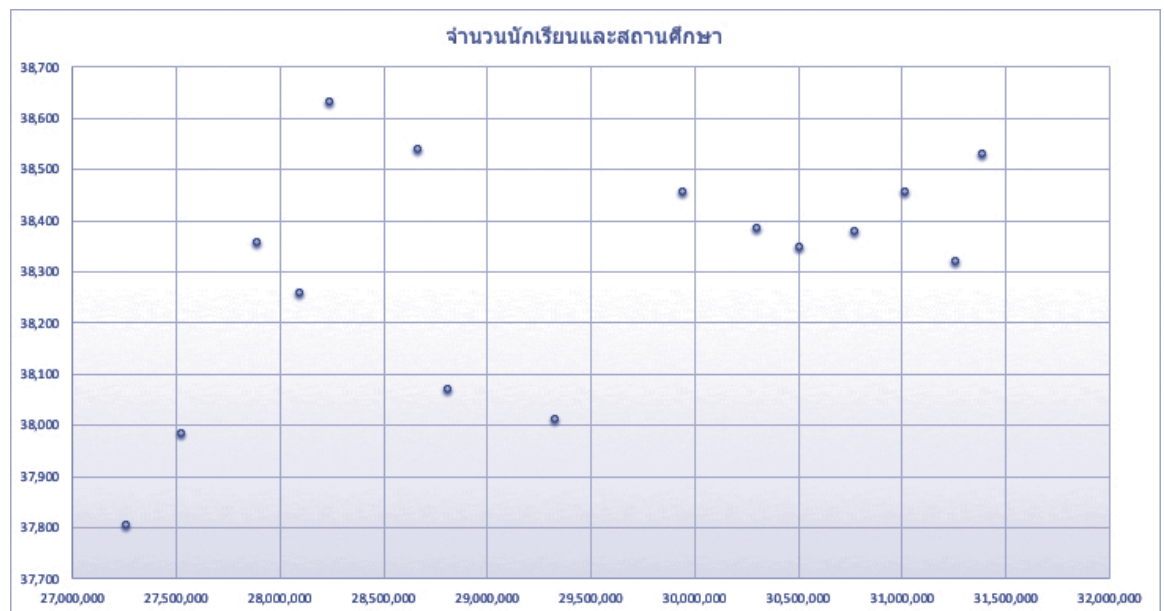
ที่มา : ข้อมูลสถิติการศึกษา จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 2 แนวโน้มจำนวนสถานศึกษาตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปี 2563

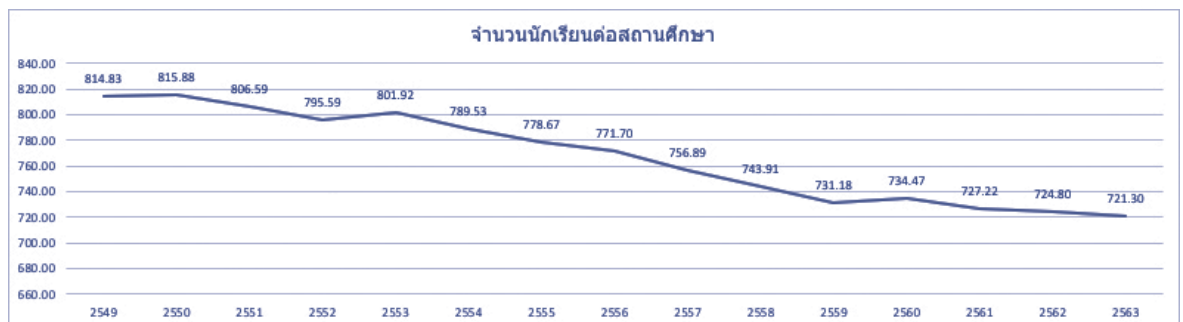
ที่มา : ข้อมูลสถิติการศึกษา จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 3 แนวโน้มจำนวนนักเรียนและจำนวนสถานศึกษา

ที่มา : ข้อมูลสถิติการศึกษา จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 4 แนวโน้มจำนวนสถานศึกษาต่อจำนวนนักเรียนตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2563

ที่มา : ข้อมูลสถิติการศึกษา จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 5 ข้อมูลจำนวนนักเรียน ครู และผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สพฐ.

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

เมื่อนำข้อมูลจำนวนนักเรียนและจำนวนสถานศึกษา มาพิจารณาประกอบกันจะพบว่า มีประมาณ 4-5 ปี ที่จำนวนนักเรียนน้อยแต่จำนวนสถานศึกษามาก

โดยข้อมูลปรากฏชัดเจนว่าจำนวนนักเรียนต่อสถานศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างมากจาก 814.84 คนต่อแห่ง เป็น 721.30 คนต่อแห่ง

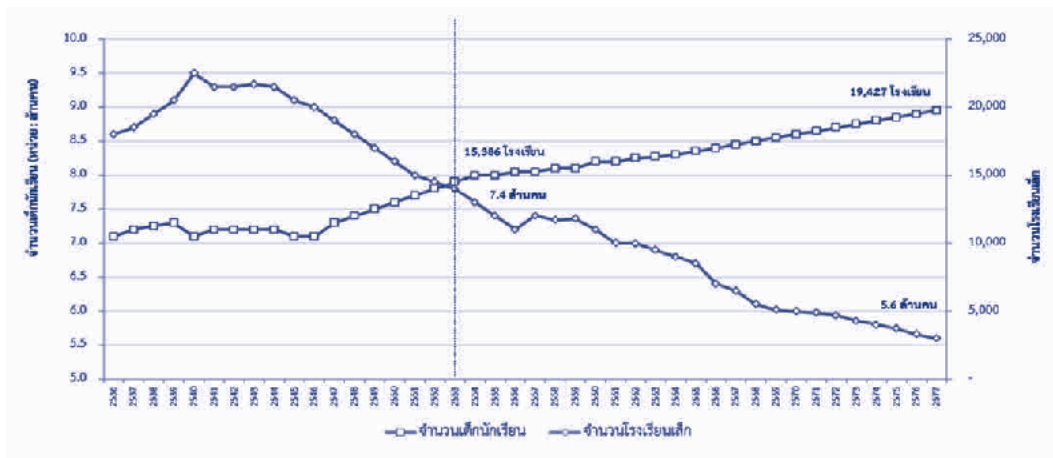
ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าจำนวนสถานศึกษาและจำนวนนักเรียนไม่มีความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ปรากฏเพียงเท่านั้น เนื่องจากในความเป็นจริง จำนวนนักเรียนไม่ได้เท่ากันในทุกโรงเรียน โดยข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ในสังกัด สพฐ. มีจำนวน 29,642 แห่ง มีเด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6,600,745 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง-ใหญ่ 14,666 แห่ง มีนักเรียน 5,631,753 คน คิดเป็น 85.32% ของนักเรียนทั้งหมด และโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน อีกจำนวน 14,976 แห่ง มีนักเรียนรวม 968,992 คน คิดเป็น 14.68% ของนักเรียนทั้งหมด

นักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ประมาณการจำนวนนักเรียน และจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ในปี 2557 ถึงปี 2577 โดยใช้แบบจำลอง

พยากรณ์ Enrolment Rate จาก International Futures และใช้ข้อมูลจำนวนประชากรไทยอายุระหว่าง 5-15 ปี จาก United Nations Department of Economic and Social Affairs³ ซึ่งจากการคาดการณ์ พบว่า ในปี 2577 จะมีจำนวนนักเรียนลดลงเหลือเพียง 5.6 ล้านคน และมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเป็น 19,427 แห่ง

ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีจำนวนโรงเรียนไม่สอดคล้องกับแนวโน้มจำนวนนักเรียน และการมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กนั้น นักวิจัยจาก TDRI ระบุว่าเกิดจากการบริหารทรัพยากรทั้งจำนวนบุคลากร และจำนวนเงินงบประมาณแผ่นดินโดยอ้างอิงจากจำนวนนักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพเช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และอีกประการหนึ่งคือ ไม่สอดคล้องกับหลักการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) เนื่องจากการบริหารงบประมาณยิ่งจำนวนนักเรียนเยอะจะยิ่งมีต้นทุนต่ำลง ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กเสียเปรียบโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ระบุปัญหาในลักษณะเดียวกัน โดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า “ยืนยันได้ว่าสิ่งที่เด็กเยาวชน และผู้ปกครองจะได้ คือการศึกษาที่มีคุณภาพดีกว่าเดิมแน่นอน หากมีความชัดเจนว่าควรจะทำอย่างไร ต้องดูในส่วนงบประมาณที่เหมาะสม ขณะนี้บางโรงเรียน

แผนภาพที่ 6 ข้อมูลจำนวนนักเรียน ครู และผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สพฐ.

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

อาจจะมีครูอยู่แค่ 2 คน กับนักเรียน 40 คน เราต้องดูว่าต้องเพิ่มครูเข้าไปมากกว่านี้ เพื่อให้มีการศึกษาเท่าเทียมกัน นักเรียนทุกคนในประเทศไทยต้องได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ความสามารถของผู้บริหาร ระดับผู้อำนวยการและครู ต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน” ซึ่งยืนยันว่าการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อยกระดับคุณภาพ อันเกิดจากการบริหารงบประมาณอย่างไม่เหมาะสม

บทวิเคราะห์

การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในปัจจุบันคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดสัดส่วน ครูไว้ที่ ครู 1 คนต่อนักเรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูในโรงเรียนบางแห่ง ที่มีนักเรียนในปริมาณน้อย ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถม ที่จัดการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมีนักเรียนนักศึกษาอยู่ 80 คน หากยึดตามเกณฑ์ของ สพฐ. โรงเรียนแห่งนี้จะได้รับการจัดสรรครูเพียง 4 คน ซึ่งไม่พอกับจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน ดังนั้น โรงเรียนในลักษณะดังกล่าวจึงประสบปัญหาครู ไม่ครบชั้นเรียน และครูไม่ครบทุกสาขาวิชา จากสถิติ พบว่า มีโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ที่มีครูน้อยกว่า 1 คนต่อชั้นเรียน มากถึง 13,623 แห่งจาก 31,000 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 44 ของโรงเรียน

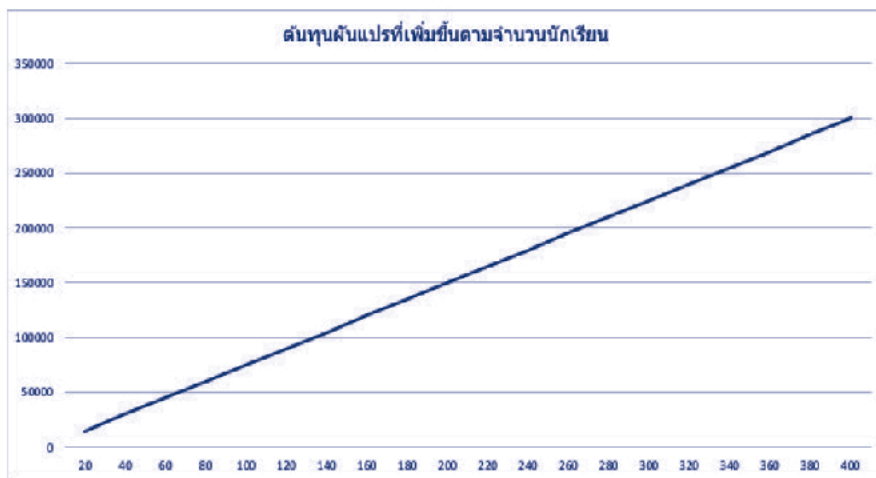
ในสังกัดทั้งหมด

ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรครู การจัดสรรจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน เป็นการบริหารจัดการในมุมมองเดียวกับต้นทุนผันแปร ตัวอย่างตามกราฟด้านล่าง จะเห็นว่าต้นทุนผันแปรจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักเรียน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนประถมศึกษานั้นมีทั้งหมด 8 ระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาล 1 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 140 คนนั้นจะสามารถได้รับการจัดสรรครูเพียง 7 คน ซึ่งไม่ครบชั้นเรียนและสาขาวิชา และทำให้นักเรียนขาดโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

เพราะฉะนั้นในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ต้นทุนคงที่เริ่มต้น ควรจะเริ่มต้นที่เงินเดือนครู 8 คนขึ้นไป มิใช่เริ่มต้นที่ 1 คน ตามกราฟแผนภาพที่ 8

จากการจัดสรรในลักษณะนี้จะทำให้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 คน จนถึง 160 คน มีจำนวนครูเพียงพอสำหรับระดับชั้น และสาขาวิชา อย่างไรก็ตาม หากคำนวณต้นทุนเงินเดือนครูที่อัตราเริ่มต้นที่ 15,000 บาท ต่อคนต่อเดือนนั้น โรงเรียนขนาดเล็กจะต้องใช้ต้นทุนสูงขึ้นถึง 1,440,000 บาทต่อปีต่อโรงเรียน ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ครูมีได้มีอัตราเงินเดือนเพียง 15,000 บาทเท่านั้น หรือหากอ้างอิงจากจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) ที่มีจำนวน 44,618 แห่ง จะต้องจัดสรรงบประมาณเฉพาะต้นทุนเงินเดือนครูอย่างน้อยที่สุด

แผนภาพที่ 7 ต้นทุนผันแปร

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

64,249,920,000 บาทต่อปี เพื่อให้มีจำนวนครูเพียงพอสำหรับระดับชั้น และสาขาวิชา ซึ่งหากเทียบกับการดำเนินนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะทำให้มีจำนวนครูเพียงพอสำหรับระดับชั้น และสาขาวิชา โดยมีได้ใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น การแสดงผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยังเกิดขึ้นกับการบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นต้นทุนผันแปรตามจำนวนนักเรียนอื่น ๆ เช่น ค่าอาหารกลางวัน ทั้งนี้ การมีต้นทุนในการบริหารจัดการการศึกษาเพิ่มขึ้นนั้นมิได้เป็นปัญหา เนื่องจากการจัดให้มีการศึกษาเป็นบริการภาครัฐ ซึ่งเป็นสินค้าสาธารณะ (Public goods) ซึ่งไม่มีเรื่องต้นทุน และกำไรมาเกี่ยวข้อง แต่ข้อจำกัดเกิดขึ้นจากเสถียรภาพทางการคลังที่ประเทศไทยเผชิญความตึงเครียดในระยะหลัง ทำให้แนวทางการบริหารกิจการภาครัฐหันเหไปยึดหลักการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยไม่ใช้จ่ายเงินมากขึ้น

สังคมในการเรียนรู้

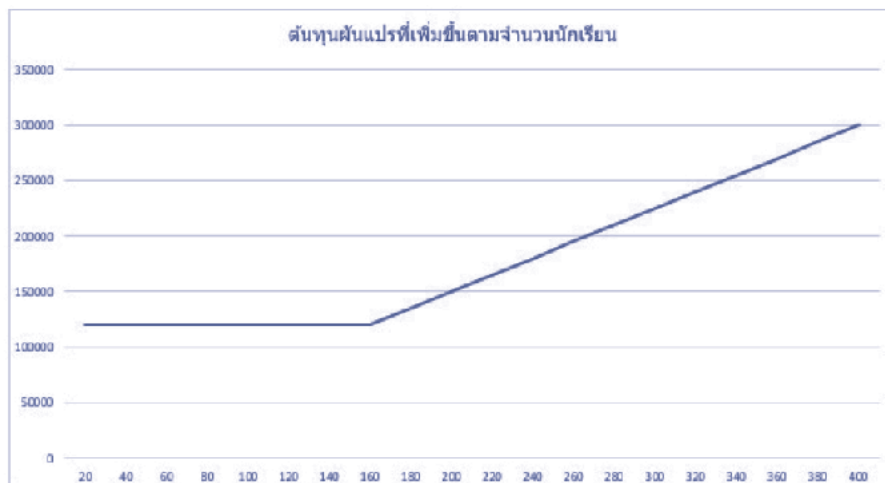
การเจริญเติบโตของเด็กนักเรียนในช่วงวัยตั้งแต่ ๐.1 ถึง ๖.6 ไม่ได้มีเพียงการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของกิจกรรมนอกเวลาเรียนที่สำคัญ รวมไปถึงการเล่นกีฬา และการเข้าสังคม ซึ่งโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยนั้น นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมดังกล่าวได้อย่าง

มีคุณภาพ หากอ้างอิงจากทฤษฎีบุคลิกภาพของอีริคสัน ในช่วงอายุการเจริญเติบโตของนักเรียนนั้น การเข้าสังคมมีความสำคัญ หากนักเรียนได้ใช้เวลากับเพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือร่วมโรงเรียนน้อย จะทำให้สูญเสียความสามารถในการเข้าสังคม ถ้าเด็กประสบความล้มเหลวในการคบเพื่อน เด็กจะเกิดความรู้สึกมีปมด้อย ผลที่ตามมาอาจเป็นการหนีเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียน รวมทั้งช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงที่เด็กมีบทบาทต่าง ๆ กับเพื่อน กับครูผู้ที่ตนชื่นชม เช่น ดารา เด็กจะเรียนรู้ที่จะมีแบบอย่าง หรือเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย กิริยาท่าทางการพูดจา ถ้าเด็กไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์ให้ตนเองได้ก็จะทำให้เกิดความสับสน ความไม่เข้าใจ เกิดการเลียนแบบผู้อื่น รวมถึงทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการเข้าสังคม เช่น การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับคนที่มีบุคลิกภาพหลากหลาย การทำงานเป็นทีม

การประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale)

การประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ในทางเศรษฐศาสตร์ คือ ผลติจากการขยายการผลิตทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลงหรือได้ผลผลิตรวมเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่สูงกว่า การเพิ่มปัจจัยการผลิต เช่น เพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิด 2 เท่าแต่ได้ผลผลิตเพิ่ม 3 เท่า เป็นต้น โดยเฉพาะการประหยัดที่เกิดจากภายใน (Internal Economies of

แผนภาพที่ 8 ข้อมูลจำนวนนักเรียน ครู และผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สพฐ.

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), 2565.

Scale) การประหยัดที่เกิดจากภายในคือ ผลดีที่เกิดขึ้นภายในองค์กรเองที่ทำให้เมื่อขยายการผลิตแล้ว ผู้ผลิตมีต้นทุนลดลงซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การจัดซื้อเป็นจำนวนมากขององค์กรจะทำให้ ได้ส่วนลด โดยในกรณีของสถานศึกษา การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก จะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ รวมไปถึงการบริหารจัดการต้นทุนค่าอาหารกลางวันถูกลง รวมไปถึงการระดมทุนจากชุมชน หรือภาคเอกชนเพื่อช่วยสมทบทุนด้านการบริหารจัดการศึกษายังสามารถทำได้ง่ายขึ้น

สรุป

ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรทั้งจำนวนบุคลากร และจำนวนเงินงบประมาณแผ่นดินโดยอ้างอิงจากจำนวนนักเรียน รวมไปถึงความไม่สอดคล้องกับหลักการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) ให้โรงเรียนขนาดเล็ก เสียเปรียบโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งท้ายที่สุดสะท้อนออกมาในรูปแบบของคุณภาพทางการศึกษาที่แตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กลางและใหญ่ เป็นปัญหาใหญ่ที่เรื้อรัง และอุดร้งการพัฒนาการศึกษาของไทยมานาน ประกอบการแรงกดดันภายนอกในปัจจุบัน เช่น อัตราการเกิด และจำนวนนักเรียนที่ลดลง รวมไปถึงความไม่มีเสถียรภาพทางการคลัง ทำให้ข้อเสนอเรื่องการ

“ควมรวม” โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งการควมรวมโรงเรียนจะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะในการเข้าสังคมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนจำนวนมากขึ้น เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพผ่านจำนวนครูที่เพียงพอสำหรับจำนวนชั้นเรียน และจำนวนสาขาวิชา รวมไปถึงเข้าถึงครูเฉพาะทาง และเทคโนโลยีเฉพาะด้านที่มีราคาสูง และยังสามารถประหยัดต้นทุนในการบริหารจัดการผ่านหลักการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale)

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อกังวลเรื่องการเดินทางที่จะใช้ระยะเวลามากขึ้นจากการมีจำนวนโรงเรียนที่น้อยลง รวมไปถึงความผูกพันกับชุมชน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า นักเรียนที่ต้องเดินทางไปเรียนข้ามถิ่นฐานอาจห่างเหินจากการมีบทบาทในชุมชนมากกว่าเดิม ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทรวงศึกษาธิการต้องนำไปศึกษาหนทางเยียวยาในระยะยาว รวมไปถึงการสร้างร่วมมือกับชุมชน และการสร้างความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น จนนำมาซึ่งขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านโดยสร้างผลกระทบกับชุมชนให้น้อยที่สุด

บรรณานุกรม

- เฉลิมพล พลมุข. “ยุบควรวมโรงเรียน”. มติชนออนไลน์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.matichon.co.th/education/news_1535784, มี.ย.2562.
- ไทยโพสต์. “ณัฐพล”ระบุมควรวม รร.เล็ก ที่มีอยู่1.5หมื่นโรงไม่จำเป็นต้องมองรอบด้าน ทำแล้วต้องเป็นรร.คุณภาพทัดเทียมกับที่อื่น. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipost.net/main/detail/45621>, 18 มีนาคม 2565.
- “บทที่ 5 ทฤษฎีการผลิตและต้นทุน (The Theory of Production and Cost) เศรษฐศาสตร์จุลภาค”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://home.kku.ac.th/armeros/Course/Micro_1/5.pdf, 18 มี.ค.2565.
- เยี่ยมยุทธ สุทธิฉายา และกิตติยา อรอินทร์. “ยุบ-รวมโรงเรียนขนาดเล็ก: อะไรหายไประหว่างการบริหารรัฐและการชุมชน.ประชาไท”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://prachatai.com/journal/2019/11/85314>, 2562.
- ศรีประภา ชัยสินธพ (มปท.). “สภาพจิตใจของเด็ก. ความรู้สำหรับแพทย์ทั่วไป”. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/06052014-1058>, 18 มีนาคม 2565.
- อักรนัย ขวัญอยู่. “แนวทางแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก”. ข้อมูลสถิติการศึกษา จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/07/TDRI-Report-march-web-preview.pdf>, มี.ค.2558.
- วิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, สถาบัน.(TDRI). “ข้อมูลจำนวนนักเรียน ครู และผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สพฐ”., 2565.